

EL MONTSENY, CADA VEGADA MÉS CONEGUT

*Dos nous llibres sobre els termes
i poblacions de Gualba i Seva*

EL COL·LECTIU DE LA REDACCIÓ DE
MONOGRAFIES DEL MONTSENY

En els darrers temps, en especial en les tres últimes dècades, que coincideixen amb un evident progrés econòmic i cultural del país, fruit en bona part de la recuperació de les llibertats democràtiques, han proliferat arreu els estudis sobre la història, la sociologia i el medi natural. Aquests treballs no fan referència únicament als amplis estudis promoguts per les universitats i premis de recerca o divulgació, sinó que han tingut una incidència especial en l'estudi de temes concrets dedicats a un territori específic o a una població determinada.

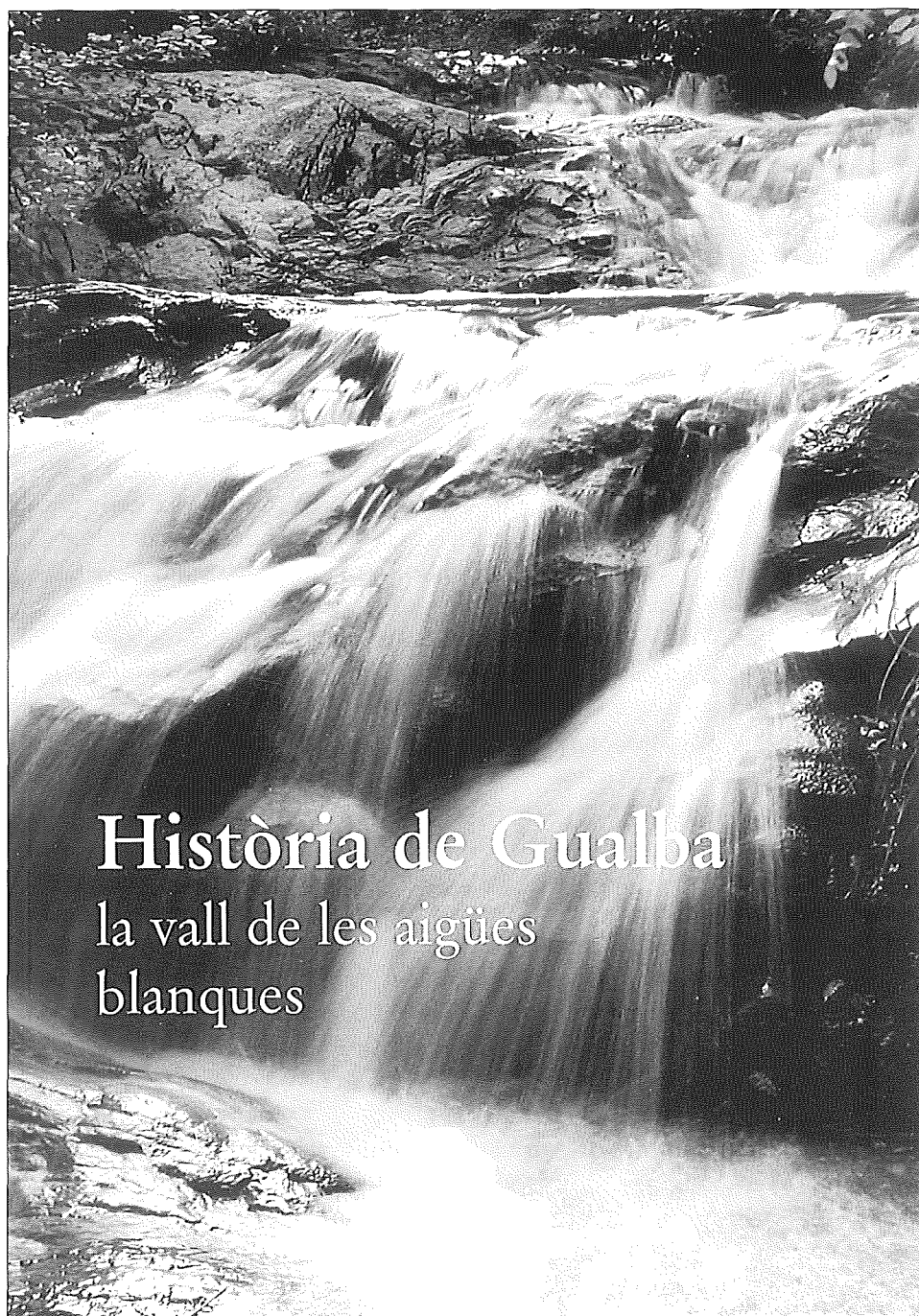
Ens referim evidentment als treballs monogràfics o històries locals, que són l'índici més clar de l'interès cada vegada més creixent de la gent per conèixer les seves arrels o passat, un dels signes més clars d'una sensibilitat i maduresa intel·lectual inexistents o adormida com a conseqüència de la Guerra Civil de 1936 i de la llarga etapa de la dictadura.

Les *Monografies del Montseny*, incorporades l'any 1986 a aquesta tasca d'investigació i de divulgació, en són un bon testimoni, com ho són també el gran nombre de revistes comarcals i locals que han proliferat un xic arreu. Gràcies a les nostres *Monografies*, a estudis apareguts en altres revistes i a monografies especialitzades sobre temes de la vida actual, com el paisatge, la flora i la fauna, els costums, els personatges, les poblacions o altres activitats de l'home, privades o col·lectives, el Montseny i tot el país en general són cada vegada més estudiats, divulgats i coneguts per la gent.

Avui ens volem referir aquí únicament a dos treballs majors, dels quals tenim coneixença, i que tenen com a objecte específic l'estudi de dues poblacions o termes del Montseny: Gualba, del Vallès Oriental, i Seva, d'Osona. Ens consta també que s'està acabant o és ja a punt d'editar-se una història sobre Tagamanent que completa la recollida de topònims o noms de lloc, sobretot del sector vallesà del Montseny, i també que estan en projecte altres estudis, segons indicis o notícies que ens han arribat.

Els dos treballs que aquí presentem breument s'apropen o depassen molt poc les tres-cents pàgines, d'un format de 21 x 30 cm., i ambdós estan àmpliament il·lustrats i acompanyats de bibliografia i aportació documental. El nostre objectiu és fer-ne una simple presentació, deixant de banda una crítica més àmplia o un judici de valor, que requeririen molt més espai.

El primer d'ells, *Història de Gualba, la vall de les aigües blanques*, es va publicar a Barcelona l'any 2000 i té per editor l'Arxiu Diocesà de Barcelona.



Consta de 278 pàgines, algunes de text molt dens, i és obra d'un col·lectiu o grup d'investigadors format per Carles Coll Colomer, Enric Garcia-Pey, Josep M. Martí i Bonet –el qual, junt amb Francesc Tena, figura com a director de l'edició–, Jaume Masvidal, Leandre Niqui, Joan Portals, Xavier Renau, Jaume Salichs, Jaume Salichs i Oliveras i Antoni Salichs i Oliveras.

Com és lògic, la participació de cada un d'ells és ben definida i cada part del llibre va signada per l'autor corresponent. Així, correspon a Josep M. Martí i Bonet, sol o en algun tema amb la col·laboració de Leandre Niqui i Jaume Masvidal, l'estudi del naixement de la parròquia de Sant Vicenç de Gualba, el del bisbe Ponç de Gualba i les visites pastorals que va fer tant a Gualba com a d'altres parròquies del Montseny i del Montnegre, la vida de la parròquia entre els segles XIV i XX, l'estudi de l'edifici parroquial de Gualba i del seu tresor o antics elements del culte, com també els rectorologis de Gualba, de Sant Celoni i de Sant Martí de Montnegre, és a dir, tota la vida religiosa del terme. Joan Portals, conegut pels lectors de les nostres *Monografies*, estudia el marc geogràfic del terme, que inclou el medi físic, la població i les activitats econòmiques, i també el món modern, o sigui dels segles XVI al XIX, amb una especial incidència en la persona i obra del rector Josep Baborers. Xavier Renau estudia els orígens històrics, les estructures senyorials i organitzatives, la *domus* de Gualba i els senyors de Montnegre i les cases pairals del terme. Enric Garcia-Pey, amb el títol genèric de "Nomenclàtor de Gualba", presenta la toponímia i l'antroponímia de Gualba: se centra bàsicament en el nucli urbà i l'entorn més immediat, però tampoc no oblida les masies ni els topònims útils que aporten alguna coneixença del passat local; també estudia en apartats especials els oficis i feines i les festes i jocs tradicionals. Finalment, Carles Coll i Colomer fa un acurat estudi de la transformació del poble de Gualba en els darrers quaranta anys. L'obra va encapçalada per dos pròlegs, un de Carles Pau Lacamba, alcalde de Gualba, i un altre de Mn. Jaume Vidal, rector emèrit de la parròquia.

Com és lògic en treballs fets en col·laboració, és divers i difícil jutjar el mèrit o valor de cadascun d'ells. Alguns es limiten al terme en concret, d'altres el depassen amplement, com quan es vol estudiar l'acció del bisbe de Barcelona Pons de Gualba o dels seus familiars com a senyors de Montnegre. En cada cas tot depèn de la documentació conservada i també de la diversitat d'enfocament, més ampli o més restrictiu, aplicat a cada part. Com ja hem indicat, no volem jutjar el valor de l'obra, només exposar-ne l'abast i la importància per al coneixement d'un ampli sector del Montseny.

El segon llibre, *Seva. Poble de la plana de Vic. Portal del Montseny*, té per autor Antoni Pladevall i Font i inclou al final un apèndix sobre "Els arbres de Seva" de Josep M. Vives de Quadras, enginyer agrònom i cap del Servei de Protecció de Vegetals de la Generalitat de Catalunya. El llibre, molt ben

SEVA

ANTONI PLADEVALL I FONT

POBLE DE LA PLANA DE VIC PORTAL DEL MONTSENY



editat, amb coberta de tela i força il·lustració, té data de 2001 i el va imprimir Parnass Edicions de Barcelona. Consta de 305 pàgines i inclou un pròleg de l'alcalde de la població, Josep Palmerola i Nogué, qui va cuidar-se de cercar mitjans en organismes oficials, Generalitat i Diputació provincial per dur-la a terme. És notable el gest que va tenir el consistori local de regalar-ne un exemplar a cada família de la població.

Tot el llibre, llevat de l'apèndix esmentat que no arriba a la dotzena de pàgines, és obra de Pladevall i, com ell ens ha comunicat, va íntimament vinculat a la seva monografia *El Brull. Un terme entre la Plana de Vic i el Montseny*, que va publicar el 1998 la Diputació de Barcelona (Col·lecció d'Història Local núm. 4, 312 pàgines), i també a la seva obra més recent, *La tercera Guerra Carlina vista per un liberal. Extractes de la "Crònica" de Joan Camps i Prat, de Seva (1824-1905) amb un apèndix del carlí Josep Molins i Prat*, de 159 pàgines, editada a Vic l'any 2000, dins la sèrie Monografies (núm. 20) del Patronat d'Estudis Osonencs.

L'autor, conegut per moltes altres obres i per ser també el director de *Monografies del Montseny*, té una llarga trajectòria com a historiador i en especial com a estudiós del Montseny. Això li dona l'avantatge de conèixer i manejar fonts documentals molt diverses, cosa que li permet sovint de donar unes visions més àmplies que el tema concret que estudia i situar-lo així dins un context històric més gran o que depassa el marc del terme tractat. En el cas present, Seva i el Brull, van formar fins a finals del segle XVIII un únic terme senyorial, motiu pel qual les dues monografies s'entrellacen i complementen. Per estudiar el segle XIX, un segle cabdal en la vida del Montseny, ha tingut la sort de comptar amb l'ajuda de les memòries o crònica de Joan Camps, un erudit local d'idees liberals, emparentat amb els Bofill de Viladrau i altres famílies notables de l'entorn, cosa que li ha permès d'aprofundir en la vida social i els problemes d'un ampli sector del Montseny entre el 1842 i el 1902.

Segons el que breument hem intentat presentar, creiem que amb les dues obres comentades, o simplement recensionades, s'ha donat un pas més per al ple coneixement del Montseny. Com que la nostra publicació pretén bàsicament donar a conèixer la nostra estimada muntanya en tots els seus aspectes, era un deure fer-les conèixer. Igualment agrairíem que altres persones fessin, en números successius, presentació, estudi i si cal crítica de totes les obres o publicacions que incideixin en estudiar temes montsenyencs.

El Montseny és u i divers alhora i presenta moltes cares o facetes que són i seran objecte d'estudi, com al llarg de la sèrie de *Monografies del Montseny* s'ha anat il·lustrant. Aquesta unitat i diversitat són les que fan la seva grandesa i el seu interès. Aquest interès i aquesta grandesa natural i històrica del Montseny estan per sobre de totes les divisions polítiques i administratives amb què, al llarg dels segles i encara en els nostres dies, se l'ha volgut dividir o esquarterar.

ASSOCIACIÓ D'AMICS DEL MONTSENY

*Col·laboradors i articles publicats
a les Monografies*

A CÀRREC DE
MANUEL CANALS I SURÍS

AUTOR	ARTICLE	MONOGRAFIA	
JOSEP M ^a ABRIL I LÒPEZ	- Un retaule de Destorrents i el canonge santceloní Bernat Vallès	10a.	1995
ANNA MARIA ADROER I TASSIS	- El Castell de Fluvià	2a.	1987
RAMON ALBERCH	- Síntesi històrica i geogràfica... Article comarca de La Selva	2a.	1987
CARLES ALBESA I RIBA	- Artur Osona, primer cicerone del Montseny	15a.	2000
	- Pere Ribot: vint nadals montsenyecs i un de bèl·lic	16a.	2001
JORDI ARDÈVOL I LLOPIS	- Les inscultures de la pedra del gili (Vilalleons, Osona)	8a.	1993
JOSEP ARNAU I FIGUEROLA	- Pròleg	4a.	1989
ANTONI ARRIZABALAGA I BLANCH	- Els petits mamífers del Vallès	4a.	1989
	- El museu de Granollers, ciències naturals i centre de documentació del parc natural del Montseny	7a.	1992
	- Els rats-penats al Montseny	8a.	1993
JOAQUIM ARXÉ I GÀLVEZ	- L'arqueologia a l'àrea del Montseny	5a.	1990
MERCÈ AVENTÍN	- Documents d'història medieval de Gualba i el Baix Montseny	16a.	2001
ALBERT BENET I CLARÀ	- Localització de l'encontre entre Claudi Neró i Asdrúbal a l'Ausetània	10a.	1995

AUTOR	ARTICLE	MONOGRAFIA	
JORDI BERTRAN I DUARTE			
	- Estructura i estratigrafia del massís del Montseny	9a.	1994
MANUEL BLANCAFORT I PARÍS			
	- Manuel Blancafort (1897-1987)	11a.	1996
MARTÍ BOADA I JUNCÀ			
	- Síntesi històrica i geogràfica... Article Sant Celoni	2a.	1987
	- Aproximació a la fauna del massís del Montseny	4a.	1989
	- La recerca científica en els massissos del Montseny i del Montnegre	5a.	1990
	- Alguns aspectes del faig <i>Fagus sylvatica</i> , en el massís del Montseny	7a.	1992
	- Alguns aspectes del castanyer, <i>Castanea sativa mill</i> , en el massís del Montseny	8a.	1993
	- Evolució dels oficis, mobilitat nupcial i immigracions.		
	La Conca de la Tordera (1900-1936)	9a.	1994
	- Montseny, focs de l'estiu de 1994	10a.	1995
	- L'arboretum del Montseny, una experiència lúdico-pedagògica a Sta. Maria de Palautordera	10a.	1995
	- El fenomen de la metropolització al massís del Montseny.		
	El cas del turisme escolar	11a.	1996
	- Riscos globals i mortalitat associada, al massís del Montseny	12a.	1997
	- Canvi ambiental global, una perspectiva històrica.		
	El Montseny com a exemple	14a.	1999
	- Els boscos de faig del Montseny, indicadors de canvi ambiental	15a.	2000
	- Canvi ambiental a les zones supraforestals de l'alt Montseny	16a.	2001
EUGENI BOFILL I BOFILL			
	- Una història romàntica	11a.	1996
RAMON BOFILL I PORTABELLA +			
	- Els sometens de Viladrau i d'Espinelves	4a.	1989
	- Els arbres del Mas Noguer de Viladrau	5a.	1990
ROSER BOFILL I PORTABELLA			
	- Ramon Bofill o la passió del Montseny	6a.	1991
	- Presentació	7a.	1992
	- Pròleg	6a.	1991

AUTOR	ARTICLE	MONOGRAFIA	
ANTONI BOMBÍ	- Les fonts de la Vall Santa Fe	6a.	1991
M ^a ÀNGELS BONET I GALOBART	- Recerca etnobotànica al Montseny. Primers resultats	9a.	1994
ÀNGEL BOSCH I LLORET	- La feixa llarga (Arbúcies)	6a.	1991
ENRIC BOU I MAQUEDA	- Guerau de Liost, poeta del Montseny	4a.	1989
FRANÇOISE BRETON	- Cases i comunitats a la Catalunya Vella: una reflexió sobre les relacions entre societat i territori	8a.	1993
FRANCESC BURJACHS I CASES	- El paisatge vegetal a la vall d'Arbúcies en època ibèrica (Can Pons) i a l'edat mitjana (Castell de Montsoriu)	14a.	1999
ANTONI CABALLÉ I CRIVILLÉS	- El castell de Taradell: un exemple d'intervenció en el patrimoni històric (1984-1989)	7a.	1992
J.F. CABESTANY I FORT	- El castell de Fluvià	2a.	1987
MANUEL CANALS I SURÍS	- Taula rodona: "Les guerres carlines al Montseny"	4a.	1989
	- Jaume Bofill i Mates, una trajectòria política	10a.	1995
	- L'efímer noucentisme	15a.	2000
DELMIRO DE CARALT I PUIG	- L'ermita de Sant Bernat a Montseny	3a.	1998
MARGARIDA CARDONA I ROMEU	- 1909. Esports de neu al Montseny	7a.	1992
ENRIC CASALS I GINESTA	- Arbúcies, gent d'astúcies matavalons	2a.	1987
	- Arbúcies, Santiago Rusiñol i el Montseny	15a.	2000

AUTOR	ARTICLE	MONOGRAFIA	
ANTONI CASTELLA I RIERA	- Pròleg	11a.	1996
RAMON CASTELLÓ I SALA	- Llegendes del Montseny	4a.	1989
JOAN IGNASI CASTELLÓ I VIDAL	- El Montseny, parc nacional de Catalunya	5a.	1990
	- El patronat de la muntanya del Montseny entre 1928 i 1959	11a.	1996
PERE CATALÀ	- El Castell de Tagamanent	3a.	1988
ALBERT DE SICÍLIA CRUELLS I PADRÓS	- Joan Maragall, Tagamanent i La Masia de la Figuera	3a.	1988
	- Un moment important per a Aiguafreda: la nova carretera	3a.	1988
	- Aiguafreda i ell mercat de Granollers	3a.	1988
JOSEP CLARÀ	- Síntesi històrica i geogràfica... Article comarca La Selva	2a.	1987
XAVIER CLOP I GARCÍA	- Les inscultures de la pedra del gili (Vilalleons, Osona)	8a.	1993
	- Primera troballa de ceràmica campaniforme a les Guillerries	10a.	1995
JOAQUIM COLOMINA I COLL	- La rectoria vella de Sant Celoni: un punt de referència al baix Montseny-Montnegre	8a.	1993
ESTEVE COMAJUAN I MORÉ	- Museu Comajuan. Arbres i fauna vertebrada del massís del Montseny	7a.	1992
PERE DARDER I VIDAL	- Jaume Bofill i Bofill	14a.	1999
JOSEP ANTON DURAN I LLEIDA	- Acte de lliurament del XV premi Montseny	13a.	1998

AUTOR	ARTICLE	MONOGRAFIA	
ARCADI ESPADA	- Ramon, la mort múltiple	6a.	1991
J.M. FAURA I VENDRELL	- Primera troballa de ceràmica campaniforme a les Guillerries	10a.	1995
JOAQUIM FERRÀNDIZ I ROVIRA	- Les orquídiades del Montseny	5a.	1990
NYDIA FIGUERAS I COSCOLLA	- L'observatori meteorològic del Turó de l'Home	11a.	1996
JOAN FONT I RIUS	- Els goigs del Montseny	5a.	1990
GEMMA FONT I VALENTÍ	- Les activitats i oficis tradicionals al Montseny	12a.	1997
	- Els sistemes d'aprofitament dels recursos hidràulics al castell de Montsoriu	13a.	1998
	- El poblament ibèric a la vall d'Arbúcies	15a.	2000
	- Els aprofitaments hidràulics de la conca de la Tordera. L'exemple del mas Bonamic (Sant Esteve de Palautordera)	16a.	2001
JOAN M ^a GALLARDO I MATHEU	- Els funiculars del Montseny	11a.	1996
	- Projecte d'un ferrocarril de cremallera a Santa Fe	16a.	2001
MERCÈ GANGONELLS I RIFÀ	- Primera troballa de ceràmica campaniforme a les Guillerries	10a.	1995
RAFEL GINEBRA I MOLINS	- Tradició i història: l'assassinat d'Antoni Molins (1628) i el duel entre Serrallonga i Fèlix Torrelles	13a.	1998
	- Les parròquies del Montseny al 1330, segons les visites pastorals del Bisbat de Vic	14a.	1999
ENRIC GARCÍA PEY	- La ratafia	14a.	1999
XAVIER GARCIA I PUJADES	- 40 anys de la festa poètica de Sant Martí de Riells	10a.	1995

AUTOR	ARTICLE	MONOGRAFIA	
LLORENÇ GOMIS SANAHUJA	- Introducció	8a.	1993
JOSEP GUDIOL I CONILL	- Collformic	3a.	1988
JOSEP M ^a GUIX I FERRERES	- Pròleg	13a.	1998
JOAN HERNANDES I OLIVERES	- Síntesi històrica i geogràfica... Article de La Garriga	3a.	1988
	- L'aigua termal, factor determinant de La Garriga	3a.	1988
FAUSTÍ ILLA, c.m.f.	- Quaranta anys d'aplecs a Matagalls i millores fetes al Montseny	5a.	1990
JOAN ILLA	- Consueta de la parròquia de Sant Quirze i Santa Julita d' Arbúcies i les sufragànies de Santa Maria de Lliors i Sant Pere Desplà	16a.	2001
ENRIC JARDÍ I CASANY +	- "Xènius" Gualba	6a.	1991
MN. EDUARD JUNYENT	- El beat Miró de Tagamanent	3a.	1988
ANTONI JONCH I CUSPINERA	- Salvador Llobet	6a.	1991
JOSEP LIZ I RODRÍGUEZ	- El fenomen de la metropolització al massís del Montseny. El cas del turisme escolar	11a.	1996
JOAN LÓPEZ CORTIJO	- Camins del Montseny	4a.	1989
	- Les fonts de la vall de Santa Fe	6a.	1991
	- Els pous de neu i de glaç del Montseny	7a.	1992
	- Records dels vimeners	9a.	1994
	- Topònims amb cua	12a.	1997
	- Records de Morou	15a.	2000
	- La tronca del Pujol i altres surgències intermitents	16a.	2001